

ПРОГНОЗУВАННЯ ОБСЯГІВ КАПІТАЛУ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ.

А. Л. Гончарук, студент,

О. М. Новоселецький, кандидат економічних наук,

Національний університет «Острозька академія», aliona_007@mail.ru

Економічний розвиток будь-якої країни залежить не лише від рівня розвитку сучасних технологій і техніки, а значною мірою визначається ступенем розвитку комерційних банків. Їх надійність є однією з найважливіших умов подальшого розвитку ринкової економіки, оскільки мобілізуючи тимчасово вільні кошти, вони перетворюють їх у капітал, що працює.

Неоднозначними є різні підходи до трактування поняття «капітал банку». На нашу думку, капітал банку – ресурси, що мають постійний характер і які призначені для розпорядження ними протягом усього часу функціонування банківської установи, це найбільш стабільна й керована складова ресурсів, які можуть бути ефективно розміщені в довгострокові інвестиційні активи. Так чи інакше, капітал відіграє досить вагому роль в створенні банку та в подальшій його діяльності.

Капітал банку в процесі організації банківської діяльності одночасно виконує кілька функцій, що забезпечує найвищий ефект від проведення банківських операцій, а саме: є основою для створення та подальшої діяльності банку, підтримує довіру клієнтів до банку і переконує кредиторів у його фінансовій спроможності, основою для структурного розвитку кредитно-фінансової установи.

В умовах кризового стану економіки прогнозування обсягів капіталу банку практично стає неможливим. Це спричинено невизначеністю в багатьох питаннях, а саме: змінами в законодавчій базі, політиці Національного банку, економічними чинниками.

На сьогоднішній день існує дві найпоширеніші моделі прогнозування капіталу комерційного банку:

- рекурентна модель динаміки обсягів капіталу комерційного банку;
- найпростіша мультиплікативна стохастична модель динаміки капіталу.

Зазначимо, що прибуток, який отримує комерційний банк в окремі періоди часу, не може бути єдиним показником ефективності його діяльності. Окрім прибутку, потрібно враховувати ще й такі характеристики, як обсяг власних коштів (власного капіталу), темпи його зміни, ринкову вартість банку тощо. Саме для рекурентної моделі є притаманним опис даних величин:

$$qt + 1 = qt + u(\theta qt + xt + 1) - vxt \quad (1)$$

де, t – індекс періоду ($t = 1, \dots, T$); qt – обсяг власних коштів (засобів) фірми у t -й період; xt – обсяг залучених коштів (засобів) фірми у t -й період; v – усереднена норма витрат на одиницю залучених засобів; u – усереднена норма доходу на одиницю використовуваних засобів; θ – частка власних засобів, що перетворюються в активи, тобто використовуваних для отримання доходу; (vxt) – витрати на залучення засобів у t -й період; $u(\theta qt + 1 + xt)$ – дохід t -го періоду.

В мультиплікативній стохастичній моделі динаміки капіталу однією з проблем, що виникають у ході практичної реалізації викладеної в ній методики прогнозування динаміки капіталу, є те, що передбачаються досить широкі межі для оцінки можливих відхилень фактичних величин від прогнозних значень, і тому вона на практиці використовується досить рідко.

На нашу думку, для більш ефективного достовірного прогнозу майбутніх обсягів капіталу кращою є рекурентна модель прогнозування капіталу комерційного банку. Вибір цієї моделі є обґрунтованим багатьма факторами. Найголовніші з них – час, величина залучених коштів та дохід від банківських операцій.

В умовах ринкової економіки виняткового значення набуває процес формування власних коштів банку, оптимізація їхньої структури, й у зв'язку з цим, якість керування всіма джерелами коштів, що утворюють капітал комерційного банку. Кількісні і якісні показники банківського капіталу, тобто власних і залучених коштів банку визначають напрямки активних операцій банку. Формування оптимального обсягу капіталу для комерційного банку процес досить важкий та потребує великих затрат, як часу, так і відповідних ресурсів. У зв'язку з цим, особливу важливість набуває прогнозування даних величин. Таким чином постає питання опису даного процесу, виявлення певних тенденцій та узагальнення їх в модель, яка б дозволила швидко, з високою точністю прогнозувати обсяги як власного капіталу, так і залученого.

Ми пропонуємо модель, що враховує дані величини та забезпечує достовірність отриманих даних.

$$Ka = Qt + 1 + Gt + 1, \quad (2)$$

з параметрами:

$$Qt + 1 = St + U(wSt + Rf + Npr + Em) - V, \quad (3)$$

де Ka – прогнозований обсяг капіталу банку; $Qt + 1$ – власний капітал; St – статутний фонд; U – норма доходу на одиницю засобів; w – норма власних засобів, що перетворюються в активи; Rf – резервний фонд та інші фонди банку; Npr – нерозподілений прибуток; Em – емісійні різниці; V – витрати.

$$G_{t+1}=(DK+(K_b+K_{kl}+Vl+Nv+J)U)-V, \quad (4)$$

де G_{t+1} – залучені та заpozичені кошти; D – депозит; K – відсоток по депозиту; K_b – кошти банків; K_{kl} – кошти клієнтів; Vl – боргові цінні папери;

Nv – нараховані витрати до сплати; J – інші зобов'язання; U – норма доходу на одиницю засобів; V – витрати.

Прогнозування обсягів капіталу комерційного банку здійснювалося на прикладі «Райффайзен банк Аваль». Згідно отриманих даних прогнозований обсяг капіталу в 2008 р. мав становити 52 млн. 597 тис. грн. За результатами діяльності банку за 2008 р. обсяг його капіталу становив 52 млн. 589 тис. грн.

Перспективними дослідженнями в подальшому прогнозуванні капіталу банку є імітаційне моделювання, адже тільки воно на сьогодні може охопити практично всі фактори, які впливають на формування та використання капіталу банку. При підвищенні ролі моделей на основі методів нечіткої логіки та комплексного підходу в подальшому збільшиться ймовірність більш чіткого, ефективного та достовірного прогнозу обсягів капіталу в комерційному банку.